

Sünnet'in İslamdaki Yeri Ve Önemi

in: [Sünnet-i Seniyye](#)

Sünnet;

Kur'an-ı Kerim'den sonra İslâm'ın ikinci kaynağıdır. Kur'an da;- inançları, ibadetleri, ahlâkı, muamelatı ve edebleri ile- İslâm'ın temel kaidelerini ve esaslarını içeren ilâhi hükümler manzûmesidir.

Sünnet ise; bütün bu konularda Kuran'ın teorik olarak açıklaması, pratik olarak uygulamasıdır Tarihi bir mezheb olarak okuduğumuz ve tesiri bitti sandığımız Mutezile mezhebi, yeniden canlandırılıyor ve "Çağdaş Mutezile" olarak günümüzü etkilemeye çalışıyor. Mutezile'nin en bariz vasfı olan Yunan felsefesi uğruna Kur'ân'ı te'vil etme, Hadisleri inkâr etme hastalığı, çağdaş Mutezililerde aynen devam etmektedir. Günümüz modern Mutezilî veya Haricîleri de aynen, ya hadisleri inkâr etmekte veya bütün ömrünü hadislerin ezberlenip korunması uğruna fedâ eden değerli muhaddislerimizin gayretlerini hafife almaktadırlar. Bunu yaparken de -maalesef- rehberleri, bâtil batı müsteşrikleri olmaktadır.(1)İslâmi kesimde "Mealciler" olarak da bilinen bir kesim: "Bize Kur'ân kâfidir. Allah bize onu göndermiş ve sadece ona dayanmamızı istemiş başka bir kaynakla bizi mesul tutmamıştır" veya "Bize Kur'ân yeter, ondan başkasını almayız, zira Kur'ân tevatür yoluyla gelmiştir. Oysa Sünnet birçoğu ahad olan hadisler mecmuasıdır dolayısıyla şüphelidir" diyerek bilerek veya bilmeyerek, maksatlı veya maksatsız Allah'ın Rasulü'nün Sünnetini devreden çıkarmaya çalışmakta; O'nun dinde hüccet oluşu, sıhhati ve râvîleri hususunda şüphe uyandırmaya gayret etmektedirler. Tevhidî hassasiyetleri olan ve sistem muhalifliğinde ittifak ettiğimiz bir zümre de; "Hadisleri ne tamamen reddedelim. Ne de sahih denen her hadisi alalım. Kur'ana uyarsa onları alırız. Şayet uymazlarsa almayız" diyerek; Hz. Peygamber'in Sünneti karşısında gevşek davranmakta ve herhangi bir konuda bir hadîs delil olarak zikredildiği zaman da dudak bükmektedirler.(2)

Yukarıda zikrettiğimiz sapkın tâifelere karşı muknî cevapların yazıldığı ehlinin mâlumudur ve bu konuda geniş bir kitap literatürü oluşmuştur.(3) Bu konuda yapılan çalışmalara bir katkı olması ve bu kaynaklara ulaşamayabilecek okuyucularımız için bu çalışmayı yapmayı uygun bulduk. Tefvik Allah (cc)'tandır.

İnsanlara ilahî vahyi tebliğ eden bütün peygamberler gibi son peygamber Hz. Muhammed (sav) de bir uyarıcı ve korkutucudur. O, kendisine gelen vahyi açıklar, sözüyle ve hayatıyla insanlara yol gösterir. Peygamberin insanlara gösterdiği bu tavır, O'nun sünnetidir. O'nun sünneti, vahyin tefsiridir ve uygulamasıdır. Vahye inanan mü'minler, Peygamberin 'sünnetine' uyarlar. Çünkü Peygambere uymak aynı zamanda Allah'a itaat etmektir. Bundan dolayıdır ki sünnete uymak ve onun getirmiş olduğu hükümlerve yönlendirmeler ile amel etmek gerekir. Tebliğ ettiği Kur'an âyetlerine itaat olunduğu gibi, bu husus-larda Rasul'e itaat etmek de vaciptir. Bu duruma gerek Kur'an ve sünnetin kendisi, gerekse ümmetin icmâ'sı delâlet etmektedir.İslam'da Sünnetin yeri ve önemini; Kur'an, Sünnet ve Müslümanların icmâ'sı olarak üç ana başlık altında inceleyeceğiz.

Sünnetin İslam'ın en önemli temel unsurlarından biri olmasında Kur'an-ı Kerim'in rolü çok büyüktür. Kur'an-ı Kerim'in Hz. Peygamber'i sık sık ön plana çıkartması ve bir yandan ahlaki meziyetlerine dikkat çekerken, diğer taraftan onu örnek insan olarak vasıflandırması hadis ve sünnetin önemini arttırmıştır. Başka bir deyişle, Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamber'in söz ve fiillerini daha risaletin başından itibaren kıymetlendirmiştir. Bu, doğrudan doğruya hadis ve sünnetin değer kazanması anlamına gelmektedir.(4)

1) Kur'an-ı Kerim'de Rasulullah'a (sav) İman Emredilmiştir:

Kur'an-ı Kerim'de Allah'a iman ile Rasulüne iman hükümleri defâatle zikredilmiştir. Bu âyetlerden her iki emrin de birbirlerini tamamlayıcı, biri olmadan diğerinin kabul edilmeyeceği hükmü çıkmaktadır. Örnek verecek olursak;

"(...) Allah, sizin hepinizi gaybe vakıf kılacak da değildir. Fakat O, Rasullerinden dilediğini seçer (onu gaybe vakıf kılar). O halde Allah'a ve Rasulüne iman edin. Eğer iman eder, Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız size büyük mükâfat vardır."

(Al-i İmran: 179)

"Ey iman edenler! Allah'a, Rasulüne, gerek, Rasulüne indirdiği kitablara imanınızda sebat) edin. Kim Allah'ın meleklerini, kitaplarını, resûllerini ve âhiret gününü inkâr ederse hakikattan iyice uzaklaşmış, sapıklığın en koyusuna dalmış olur."

(Nisa:136)

"De ki: 'Ey insanlar, ben sizin hepinize Allah tarafından gönderilen Peygamberim.' (...) Öyleyse, siz de Allah'a ve O'nun bütün kelimelerine iman eden Nebiyyü'l-Ümmî olan o Rasulüne iman edin. Ona tâbi olun ki, doğru yolu bulasınız."

(Araf: 158)

Ayetlerden de anlaşılacağı üzere Kur'an-ı Kerim Allah'a imanı Rasulüne iman ile eş değer kabul etmiş; İmanın esasları içinde Allah'a iman ile Rasulüne iman eş değer mütalaa edilmiştir. Onun adı kelime-i şهادette Allah (cc) 'ın adı ile peş peşe anılmakta olup, ayrılmaz iki bütün mesabesindedir. Rasulullah'a (s.a.s.) iman ve O'na uyma, Allah Teâlâ'nın istediği yola uymuş olmak için şarttır. Rasul'e iman, O'nun getirdiği vahye ve ortaya koyduğu sünnete bağlılığı gerektirirken, bunları tasdik etmemekten kaynaklanan vurdumduymazlık da imansızlığa delildir.

2) Allah'a ve Peygamberine İtaat Birlikte Emredilmiştir:

Bu mevzu ile ilgili âyetlerden bazıları şunlardır:

“Biz hiçbir peygamberi, Allah’ın izni ile kendisine itaat olunmaktan başka bir gaye ile göndermedik. Eğer onlar kendilerine zulmettikleri vakit sana gelip de Allah’tan af dileseler, sen de Rasul olarak onların affedilmelerini isteseydin, elbette Allah’ı Tevvabve Rahim: tevbeleri kabul eden, pek merhametli bulurlardı.”

(Nisa: 64)

“(…) Rasul size ne verirse onu alınız, o sizi her neden menederse onu terkediniz. Allah’a karşı gelmekten sakınınız. Muhakkak ki, Allah’ın cezası pek çetindir.”

(Haşr: 7)

“Kim Rasulü Allah’a itaat ederse Allah’a itâat etmiş olur. (Nisa: 80). “Ey Rasulüm de ki: ~Ey insanlar, eğer Allah’ı seviyorsanız gelin bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.’ Allah çok merhametli ve bağışlayıcıdır. De ki: ~Allah’a ve Rasulullah’a itâat ediniz!”

(Âli İmran: 31-32)

Bir diğer ayette de buyrulmaktadır.;

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peygambere itaat edin. Sizden olan idarecilere de... Eğer aranızda herhangi bir şey hakkında anlaşmazlığa düşerseniz onu Allah’a ve Peygamberine götürün. Eğer Allah’ave ahiret gü-nüne iman ediyorsanız (bunu böyle yapın) Bu daha hayırlıdır. Netice olarak daha güzeldir”

(Nisa, 59)

Bu ayet bağlamında günümüz âlimlerinden Hasan Karakaya şu izahatta bulunmakta: “Görüldüğü gibi âyetin başında “Allah’a itaat edin. Peygambere itaat edin” buyrulması “itaat edin” emri iki defa zikredilmiştir. Aslında Allah’a itaat pey-gambere itaat demektir. Buna rağmen İtaat emrinin iki kez zikredilmesi, “Kur’an’da zikredilmeyip sadece sünnette zikredilen hükümlere uymak ge-rekmez” şeklindeki vehim ve kuruntuları bertaraf etmek ve Rasulullah’ın hiç-bir kimse için sabit olmayan müstakil ve özel bir itaat edilme hakkına sahip olduğunu beyan etmek içindir.

Bu nedenledir ki Müslümanlardan olan idarecilere itaat etme emri tekrarlanmamıştır. Çünkü onların Allah’a ve Peygambere itaat dışında ayrı bir itaat edilme hakları yoktur. Kur’an gibi veciz bir ki-tapta itaat emrinin tekrarı, gözden kaçırılmamalıdır. Yine âyet-i kerimenin devamında; “Eğer aranızda herhangi bir şey hakkında anlaşmazlığa düşerseniz onun hükmünü Allah’a ve Peygamberine götürün” buyrulmaktadır. Elbetteki anlaşmazlık konusu olan meseleyi

Allah'a götürmekten maksat, Allah Teala'nın kitabı olan Kuran'a başvurmaktır. Akıl sahibi hiç bir kimse, "Bundan maksat meseleyi bizzat Allah'ın kendisine götürmektir" diye bir İd-diada bulunamaz. Meselenin hükmünü Rasulullah'a götürmekten maksat ise, Rasulullah hayatta iken bizzat kendisine götürmek, vefatından sonra da sünnetine başvurmaktır. Rasulullah'ın vefatından sonra "sünnetinin hakem-liğini kabullenmemek" âyetin geniş kapsamlı manasını delilsiz olarak daralt-maktır, ilmi olmayan ve İslâm'ın ruhuna ters düşen bir davranıştır.

Çünkü bu iddiaya göre, Kuran'ın bu emri, sadece Rasulullah'ın yirmi üç yıllık peygamberliği dönemi için geçerli olur ki, bu da **"Kuran'ın hükümlerinde esas olan kıyamete kadar baki olmasıdır"** esasına ters düşmekte ve Rasulullah'ın Kuran'ı uygulama pratiği olan sünnet hazinesini hiçe saymaktır. Böylece âye-tin cümle ve kelimelerinden sünnetin şer'î bir delil olduğu açıkça anlaşılma-tadır. Yeter ki onu düşünüp anlayacak akıllar bulunsun."(5)

3) Hz.muhammed En Güzel Örnek Olarak Gösterilmiştir:

Hz. Peygamber'in inananlar için örnek alınması gerekli bir şahsiyet olduğu Kur'an-ı Kerim'de gayet açık bir şekilde yer almıştır. Bu konudaki bazı âyetler şunlardır:

"Andolsun ki Allah, müminlere büyük bir lütufta bulundu; zira daha önce açık bir sapıklık içinde bulunuyorlarken onlara, kendi içlerinden, kendilerine Allah'ın âyetlerini okuyan, kendilerini temizleyen ve kendilerine Kitap ve hikmeti Öğreten bir Peygamber gönderdi"

(Âl-i İmrân, 164)

"Andolsun, içinizden size öyle bir Peygamber geldi ki sıkıntıya uğramanız O'na ağır gelir; size düşkün mü'minlere şefkatlidir, merhametlidir, eğer yüz çevirirlerse de ki: "Allah bana yeter! O'ndan başka ilah yoktur. O'na dayandım, O, büyük arşın sâhibidir."

(Tevbe, 128-129)

"Nûn. Kaleme ve yazdıklarına andolsun, Sen Rabb'inin nimetiyle ünlenmiş (bir deli) değilsin. Senin için kesintisiz bir mükâfat vardır. Ve sen, büyük bir ahlâk üzeresin"

(Kalem, 1-4)

"Andolsun Allah'ın Rasulünde sizin için -Allah'ı ve âhireti arzu eden ve Allah'ı çok anan kimseler için- (uyulacak) en güzel bir örnek vardır"

(Ahzâb, 21)

...âyeti, Hz. Peygamber'in kayıtsız şartsız bir şekilde güzel örnek olduğunu belirtmiştir. Zira

ayetdeki “Usvetun” kelimesi; “Kendisine uyulan örnek” anlamındadır. Ken-disine uyulan ve haline bakılarak tesellide bulunulan ve böylelikle bütün fi-illerinde kendisine uyulan, bütün halleri örnek alınarak teselli bulunulan kim-sedir.(6) Bu, Müslümanların söz, fiil ve dav-ranışlardan oluşan bütün işlerde Peygamberi örnek edinmek ve ona uymakla emrolunduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu, Sünnetin bütün kısımlarıyla hüccet olduğunun bir delilidir.(7)

4) Hz. Muhammed’e Kur’ân’ı Açıklama Görev ve Yetkisi Verilmiştir:

“Sana bu zikri (Kur’ân’ı) indirdik ki, kendilerine indirileni insanlara açıklayasın, tâ ki düşünüp öğüt alsınlar.”

(Nahl, 44).

“Biz sana Kitâb’ı indirdik ki, hakkında ayrılığa düştükleri şeyi onlara açıklayasın ve inanan bir kavim için, (o kitap) yol gösterici ve rahmet olsun”.

(Nahl, 64)

Bu iki âyet sadedinde günümüz âlimlerinden Muhammed Salih Ekinci şöyle demektedir: “Bu ayet-i kerime, Kur’an-ı Kerim’de insanlara müşkil gibi görünen ilahî muradı açıklama ve mücmel olarak varid olan hükümleri -ki bunlar Kur’an ahkâmının önemli bir kısmını oluşturmaktadır- tafsil ederek beyanda bulunma ameliyesinin Pey-gamberin görevleri arasında olduğunu açıkça göstermektedir. Ayetteki “beyan” tilavetten ayrı bir şeydir. Bununla sözü daha açık bir ibareyle veya başka bir dille ifade etme kastedilmemektedir. Zira muhataplar fasîh Arapça konuştuklarından Kuran’ı gayet iyi anlıyorlardı.

Kur’an, onların diliyle ve onların kullandığı üslup ve ifade teknikleriyle inmişti. Onlar bu anlamda bir beyana muhtaç değillerdi. Kur’an, ihtiva ettiği manalara açıkça delâlet ettiğinden ifade zaafı vegiriftlik gibi belagata aykırı hususlardan uzaktır. Peygamber (sav) de Arapça dışında bir dil bilmediği için ayetteki beyan ile tercümenin kastedildiğini söylemek de mümkün değildir. Dolayısıyla beyan ile kastedilen şey tercümedir, denemez. Bilakis ayetteki beyan ile kastedilen şey, insanların ihtiyaç duyduğu türden bir beyan olmalıdır. Bu da iki kısımdır:

- Kur’an’da müşkil görünen murad-ı ilahî’yi açıklama anlamındaki beyan (beyanu’l-murad). Zira bir söz belagatin zir-vesinde olduğu halde irade olunan mana bakımından müşkil olup, insanların çoğuna kapalı gelebilir. Böyle durumlarda izah ve beyana ihtiyaç duyulur.
- Namaz, zekat, oruç ve hac gibi ahkama ilişkin konularda Kur’an’da varid olan mücmel ifadeleri tafsil etme anlamındaki beyan, “tahsîsul-mucmel” dir. Bu da söz konusu mücmel hüküm-leri keyfiyet, zaman, adet, miktar, rükün, şart, âdâb ve diğer noktalar açısından açıklığa kavuşturmakla olur. Bu ayet-i kerimeyle Sünnetin önemli bir kısmının, yani;

müşkil ayetleri beyan ve mücmel hükümleri tafsil eden kısmının hüccet oluşu kesinlik kazanmış olmaktadır.

Beyan, Cenab-ı Hakk'ın Peygamber'e tevdi ettiği bir vazife ve emanet olduğu bir görevdir. Binaenaleyh Peygamber (sav)'i bu görevden ve bu emanetten soyutlamak mümkün değildir. Keza -önemli bir kısmı- Kitab'ın beyanı niteliğinde olan Sünneti reddetmek, Kitab'a iman vasfıyla bağdaşmaz. Bu, aynı zamanda Kitab'ı da reddetmektir." (8)

Yüce Allah, Hz. Peygambere izâha muhtaç Kur'ân âyetlerini açıklama yetkisini verdiği gibi, aynı şekilde O'na, Kur'ân'da olmayan hususlarda hüküm koyma yetkisini de vermiştir.

5) Rasulullahın Sünnetinden/Hükümünden Yüz Çevirmek Küfürle Denk Tutulmuştur:

"Müminler, ancak Allah'a ve Rasulüne gönülden inanmış kimselerdir. Onlar, o Peygamber ile ortak bir iş üzerindeyken ondan izin istemedikçe bırakıp gitmezler. (Rasulüm!) şu senden izin isteyenler, hakikaten Allah'a ve Rasulüne iman etmiş kimselerdir. Öyle ise, bazı işleri için senden izin istediklerinde, sen de onlardan dilediğine izin ver; onlar için Allah'tan bağış dile; Allah mağfiret edicidir, merhametlidir."

(Nur: 62)

"De ki: Allah'a ve Rasulü'ne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez."

(3, Al-i İmran, 32)

"Aralarında Peygamberin hükmetmesi için Allah'a ve Rasulüne davet edildikleri zaman müminlerin sözü ancak "işittik ve itaat ettik" olur. İşte bunlar kurtuluşa erenlerin tâ kendileridir."

(Nur, 51)

"Hayır, öyle değil! Rabbine and olsun ki, onlar aralarında kimi oraya kimi buraya çektikleri (kavga ettikleri) şeylerde seni hakem yapıp sonra da verdiği hükümden yürekleri hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar"

(Nisa, 65).

"Allah ve Rasulü, bir şey hakkında hüküm verdiği zaman herhangi bir mümin erkeğin ve mümin bir kadının kendi işlerinde başka hükmü seçme hakları yoktur. Kim Allah'a ve Rasulüne isyan eder-se, şüphesiz ki o açıkça sapmıştır"

(Ahzab, 36)

buyrulmaktadır. Bu âyetteki: "Allah'ın verdiği hükümden" maksat O'nun bize gönderdiği Kur'an'daki hükümlerdir. "Rasulullah'ın verdiği hükümlerden maksat ise, "Hayatta iken hakemlik ya-pıp verdiği hükümler ve beyan ettiği emir ve yasaklardır. Rasulullah'ın bu hükümlerine sadece o hayatta iken uymak gereklidir. Ve-fatından sonra onun hükümleri bizi bağlamaz" diyebilir miyiz? Bunu söyle-mekle delilsiz bir iddiada bulunmuş olmaz mıyız? Böyle bir iddia ne dere-ce doğru olur? Bugün Rasulullah'ın sünnetini kabul etmeyen bir insan onun hangi hükmünü kabullenmiş olur?(9)

6) Allah(cc), Hz. Muhammed'i Mü'minler İçin Büyük Bir Lütuf ve Rahmet Kılmıştır:

Kur'an-ı Kerimdeki pek çok ayet Hz. Muhammed Efendimizin mü'minler için bir rahmet ve lütuf olduğunu apaçık ifade etmektedir:

"Andolsun, içinizden size öyle bir Peygamber geldi ki sıkıntıya uğramanız O'na ağır gelir; size düşkün mü'minlere şefkatlidir, merhametlidir, eğer yüz çevirirlerse de ki: "Allah bana yeter! O'ndan başka İlah yoktur. O'na dayandım, O, büyük arşın sâhibidir."

(Tevbe, 128-129)

"Ey Peygamber! Şüphesiz biz, seni (ümmetinden tasdik edip et-meyenler üzerine) bir şahid, (iman edenlere Cenneti) bir müjdeleyici, (kâfirleri Cehennemle) bir korkutucu olarak, hem Allah'a, O'nun iz-niyle bir davetçi ve insanlara nûr saçan bir kandil olarak gönder-dik."

(Ahzâb, 45-46)

"Rasulüm! Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik."

(Enbiya, 107)

"Andolsun ki Allah, müminlere büyük bir lütufta bulundu; zira daha önce açık bir sapıklık içinde bulunuyorlarken onlara, kendi içlerinden, kendilerine Allah'ın âyetlerini okuyan, kendilerini temizleyen ve kendilerine Kitap ve Hikmeti Öğreten bir Peygamber gönderdi"

(Âl-i İmrân, 164)

Son âyette, Hz. Peygamber'e kitabın yanında hikmetin de verildiği beyan edilmektedir. Bu hikmetin kitap olması mümkün değildir. Çünkü, eşsiz bir belâğat mu'cizesi olan Kur'an-ı Kerim'in içinde gelişigüzel kullanılmış kelimeler, maksadı bütün kapalı ifadeler ve gereksiz itnab, yani gereksiz yere sözü uzatma olamayacağından, söz konusu âyet-i kerimelerde, hikmetten maksat, kitap veya kitabın bir kısmı olamaz; zira o zaman hikmet kitap üzerine atıf yapılmazdı. Birbirine atıfla yan yana zikredilen iki şey, birbirinden farklı olmalıdır. Hikmetin ne anlama geldiği

tartışılabilir; ama şunu kesin olarak ifade ediyoruz ki, kitaptan maksat, Kur'an olduğuna göre, hikmet, Kuran'ın dışında ve Rasûlullah'ın misyon sahasına giren vehemen Kuran'dan sonra gelen bir şeydir.

İmam Şafii, bu konudaki âyetleri sıraladıktan sonra şu sonuca varır: "Allah Teâlâ, 'kitap' deyince Kuran'ı, 'hikmet' ile de görüşlerine katıldığım ehl-i Kur'an âlimlerinin dediği gibi Rasûlullah'ın sünnetini kastetmiştir. Bu görüş, Kuran'ın ifadesine uymaktadır. Allah, en iyisini bilir. Çünkü Kur'an, önce kitabı, peşinden hikmeti zikretmiştir. Allah Teâlâ da kendilerine, kitap ve hikmeti öğretmekle kullarına yaptığı ihsanı zikretmektedir. Buradaki hikmetin, Rasûlullah'ın sünnetinden başka bir şey olduğunu söylemek de uygun değildir. Sebebi şudur: Allah Teâlâ, hikmeti, kitapla yan yana zikretmiştir. Ayrıca Peygamberi'ne itaati ve herkese onun emrine uymayı farz kılmıştır. Allah'ın kitabı ve Rasûlü'nün sünnetinden başka hiçbir söz için "farz" denilmesi caiz değildir. Bunun sebebi de Allah Teâlâ'nın, Rasûlü'ne imanı, kendisine iman ile beraber zikretmesidir."(10)